

Αλειφατικοί Υδρογονάνθρακες- Αλκυλαλογονίδια.

Οι αλειφατικοί υδρογονάνθρακες διακρίνονται σε:

- ❖ **Αλκάνια_ή_Παραφίνες** (κεκορεσμένοι υδρογονάνθρακες).
- ❖ **Αλκένια ή Ολεφίνες** (ακόρεστοι υδρογονάνθρακες με ένα διπλό δεσμό).
- ❖ **Αλκίνια ή Αλκετιλένια** (ομοίως ακόρεστοι υδρογονάνθρακες με ένα όμως τριπλό δεσμό), και
- ❖ **Αλκαδιένια** (ακόρεστοι υδρογονάνθρακες που φέρουν 2 διπλούς δεσμούς).

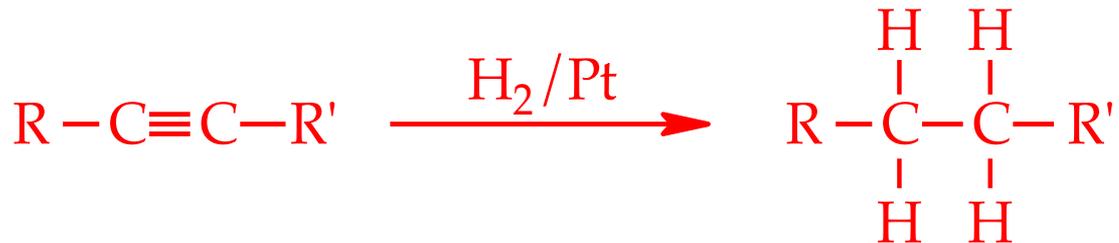
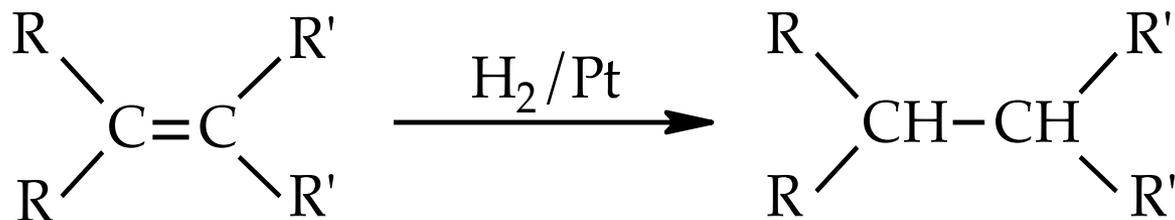
Αλκάνια

- **Αλκάνια:**
  - ❖ Κορεσμένοι υδρογονάνθρακες.
  - ❖ Αποτελούνται μόνο από C και H συνδεδεμένα με απλούς δεσμούς.
  - ❖ Έχουν το γενικό τύπο: C_nH_{2n+2} (γραμμικά αλκάνια).

Παρασκευή αλκανίων

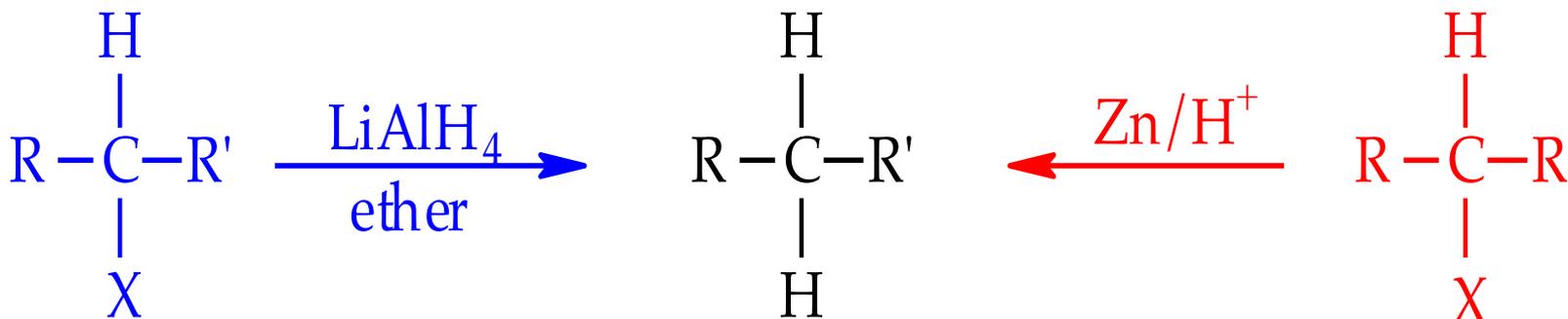
1. Υδρογόνωση αλκενίων.
2. Υδρογόνωση αλκινίων.
3. Αναγωγή αλκυλαλογονιδίων.
4. Υδρόλυση ενώσεων Grignard.
5. Αντίδραση Wurtz.
6. Αντίδραση Corey-House.

Υδρογόνωση αλκενίων και αλκινίων

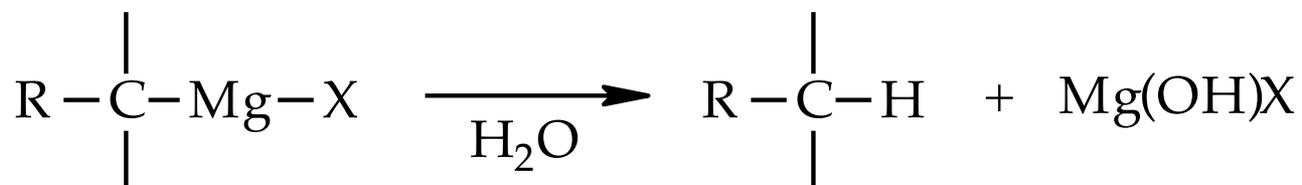
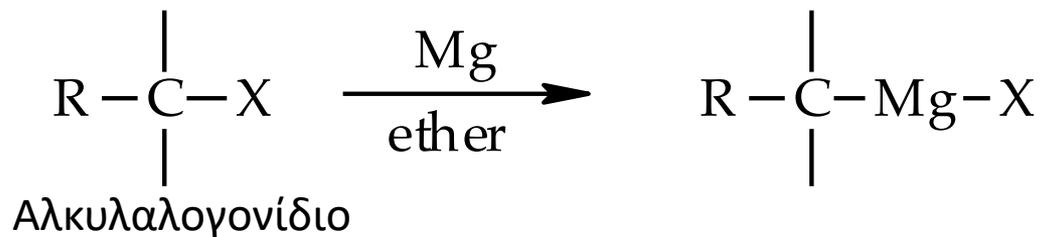

Αναγωγή αλκυλαλογονιδίων

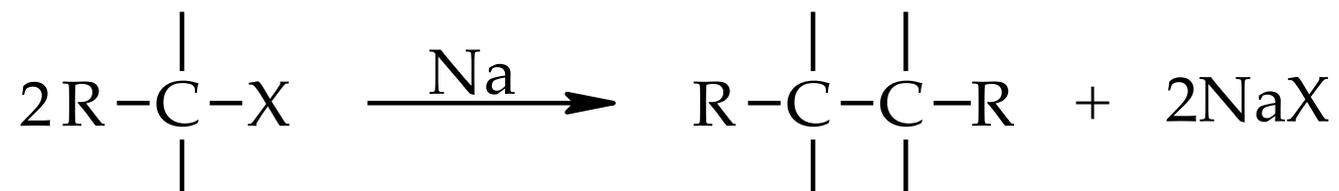
- Αναγωγή αλκυλαλογονιδίων
- Αναγωγή αλκυλαλογονιδίων με Zn και οξύ.

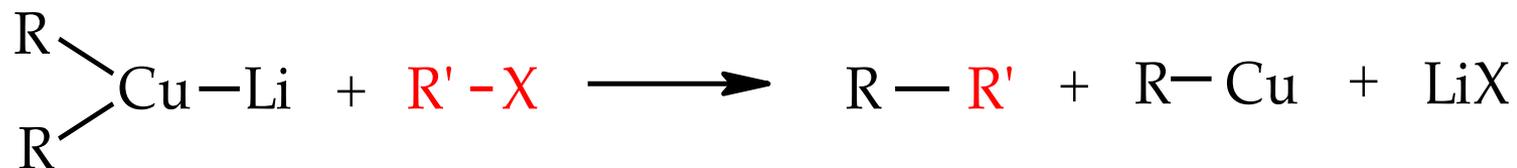
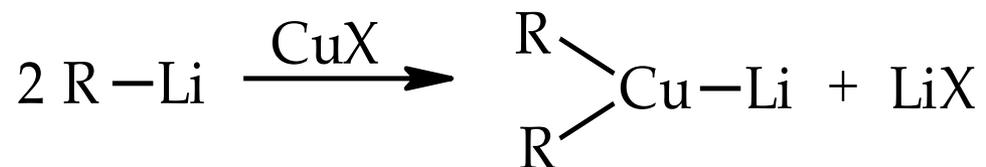
Υδρόλυση ενώσεων Grignard

Wurtz reaction

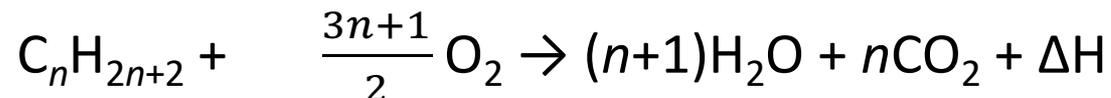
Αντίδραση Corey-House

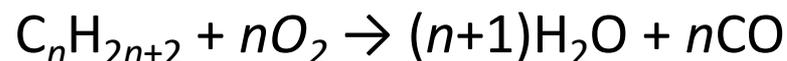
Χημικές ιδιότητες αλκανίων

- Καύση

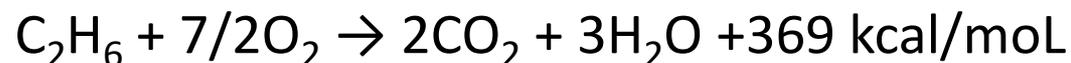
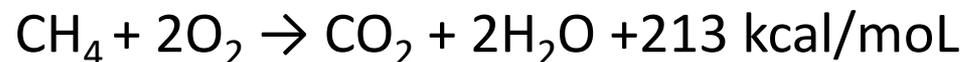
Τέλεια καύση

Ατελής καύση

Παράδειγμα:

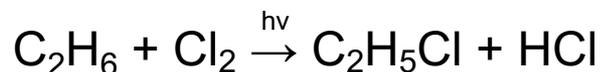

Αν **n** ο αριθμός των ατόμων C του αλκανίου, η θερμότητα που εκλύεται κατά την καύση είναι **$\Delta H = 157n + 55 \text{ kcal/mol}$**

* 650 kJ/mol ανά ομάδα -CH₂-

Χημικές ιδιότητες αλκανίων

Αλογόνωση μέσω ελευθέρων ριζών (φωτοχημική αλογόνωση)

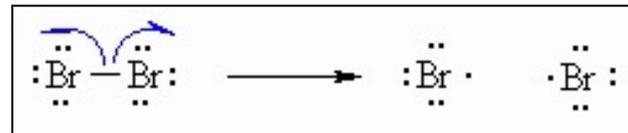
- Αντίδραση με Br_2 ή Cl_2 σε υψηλές θερμοκρασίες ή παρουσία υπεριώδους ακτινοβολίας $\rightarrow$ αλκυλαλογονίδια.
- Σχετική σειρά δραστηριότητας: τριτοταγής > δευτεροταγής > πρωτοταγής > μεθυλ-.
- Δραστηριότητα αλογόνων $\text{F}_2 > \text{Cl}_2 > \text{Br}_2 > \text{I}_2$
- Εργαστηριακά ενδιαφέρουσες είναι μόνο η χλωρίωση και η βρωμίωση.
- Η βρωμίωση είναι εκλεκτική για τον υδρογονάνθρακα, που δίνει την πιο σταθερή ρίζα. Η χλωρίωση είναι λιγότερο εκλεκτική.

Χημικές ιδιότητες αλκανίων

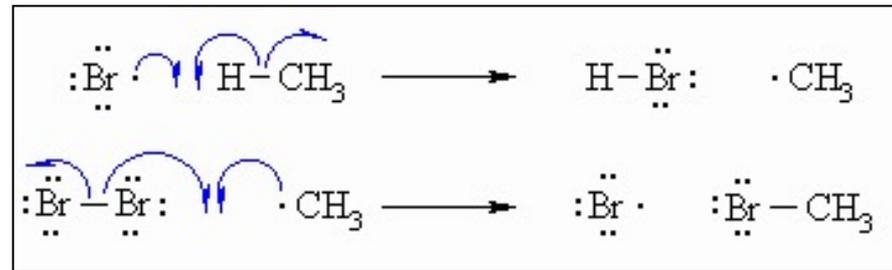
Αλογόνωση μέσω ελευθέρων ριζών (φωτοχημική αλογόνωση)

Μηχανισμός αλογόνωσης

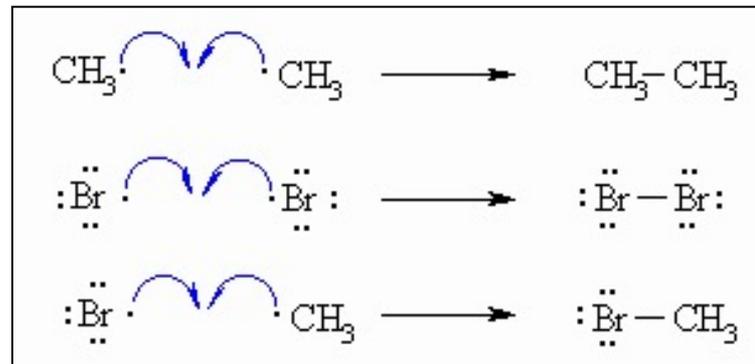
Στάδιο έναρξης

Στάδιο διάδοσης

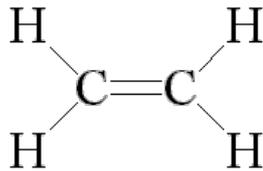

Στάδιο τερματισμού

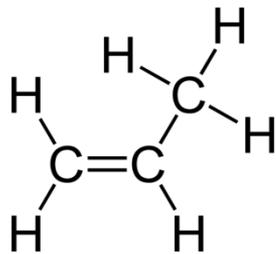

Αλκένια ή ολεφίνες

- Χαρακτηριστική ομάδα: διπλός δεσμός
- Γενικός τύπος: C_nH_{2n} , $n \geq 2$

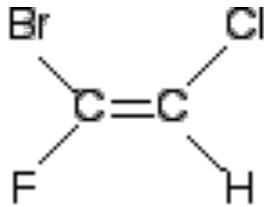
Αιθένιο ή αιθυλένιο

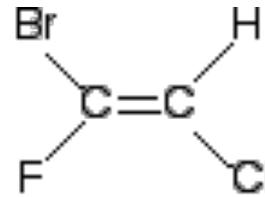
Προπένιο ή προπυλένιο

Αλκένια ή ολεφίνες

Ε και Ζ ισομερή

Z- ισομερές

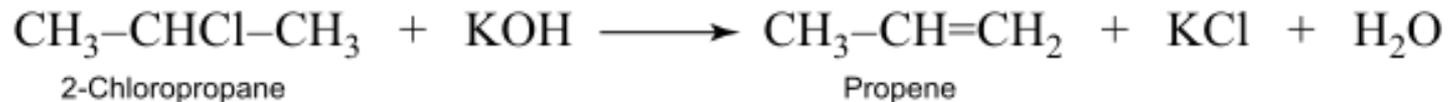
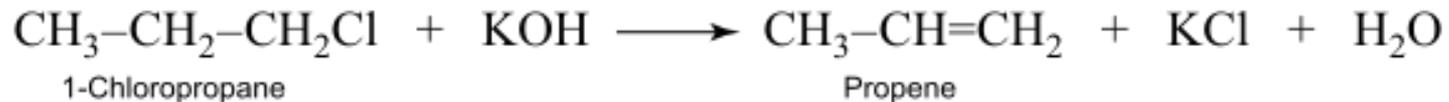
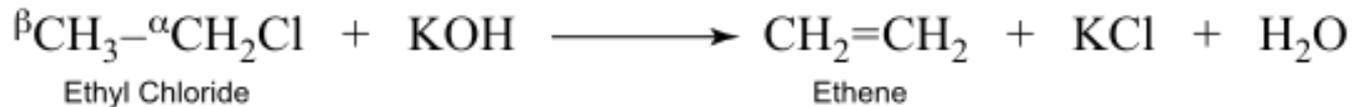
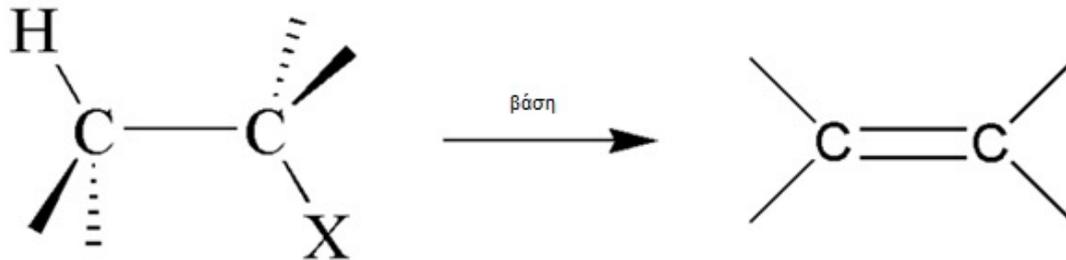
E- ισομερές

Το άτομο με το μεγαλύτερο ατομικό αριθμό παίρνει και τη μεγαλύτερη προτεραιότητα.

Αλκένια

Μέθοδοι παρασκευής

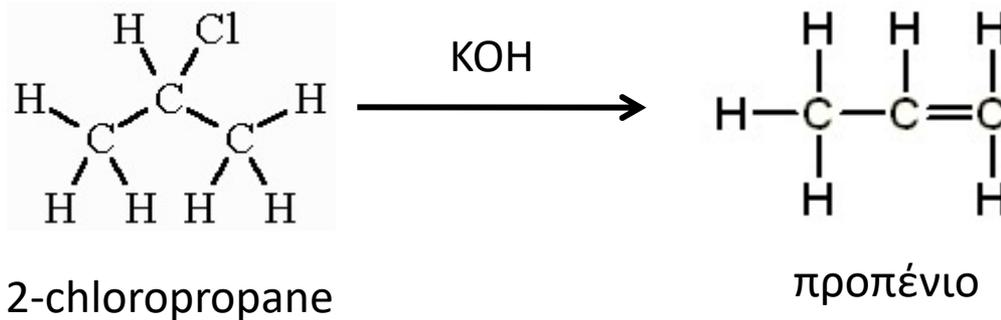
Αφυδραλογόνωση αλκυλαλογονιδίων

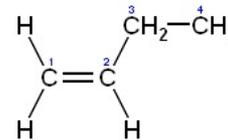
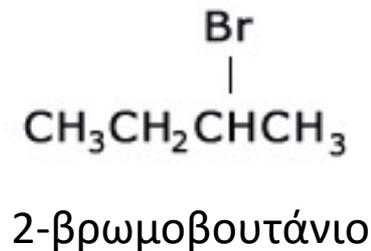
Αλκένια

Μέθοδοι παρασκευής

A. Αφυδραλογόνωση αλκυλαλογονιδίων

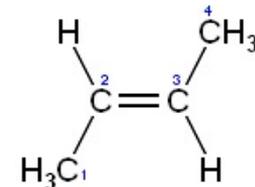
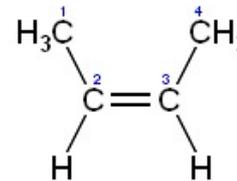

Κανόνας Saytzeff

1-βουτένιο

2-βουτένιο (κύριο προϊόν)

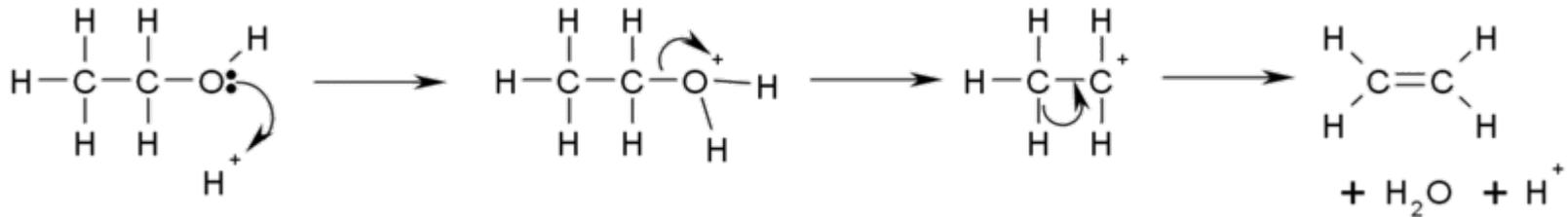

Κατά την απόσπαση HX, το H αποσπάται από το γειτονικό C που έχει τα λιγότερα H.

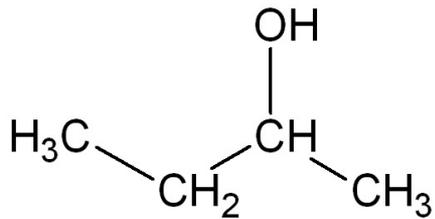
Αλκένια

Μέθοδοι παρασκευής 4/7

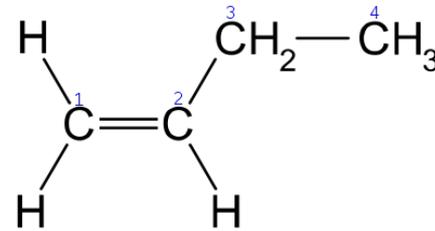
Β. Αφυδάτωση αλκοολών

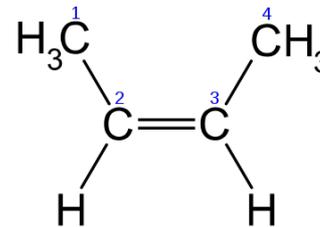
Ισχύει ο κανόνας Saytzeff

2- βουτανόλη

1- βουτένιο

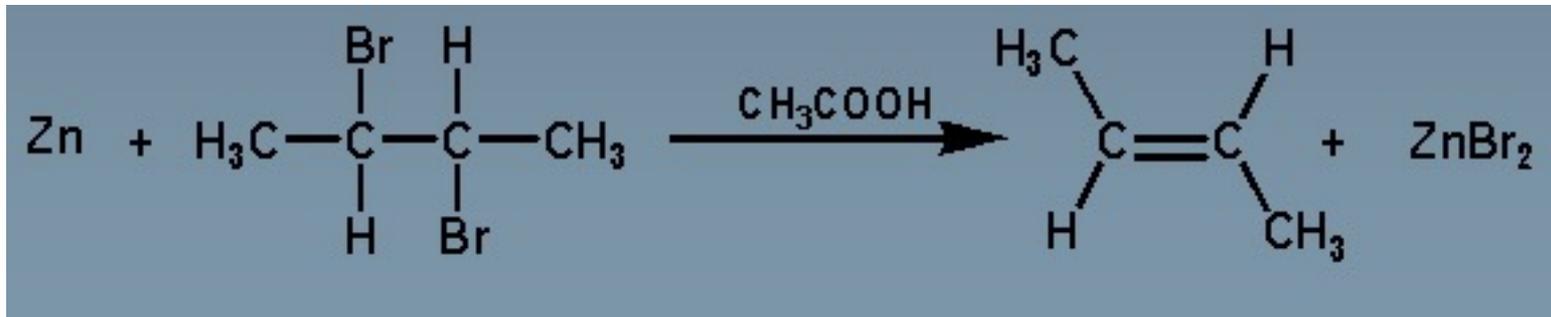
2- βουτένιο

(κύριο προϊόν)

Αλκένια

Μέθοδοι παρασκευής

Γ. Απόσπαση αλογόνου από 1,2 διαλογονίδια

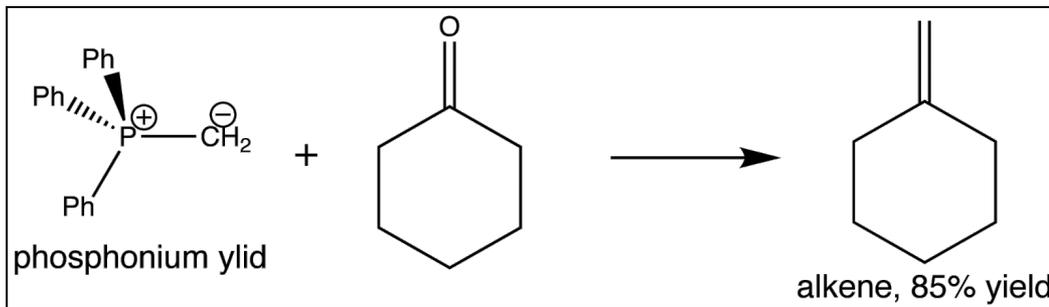
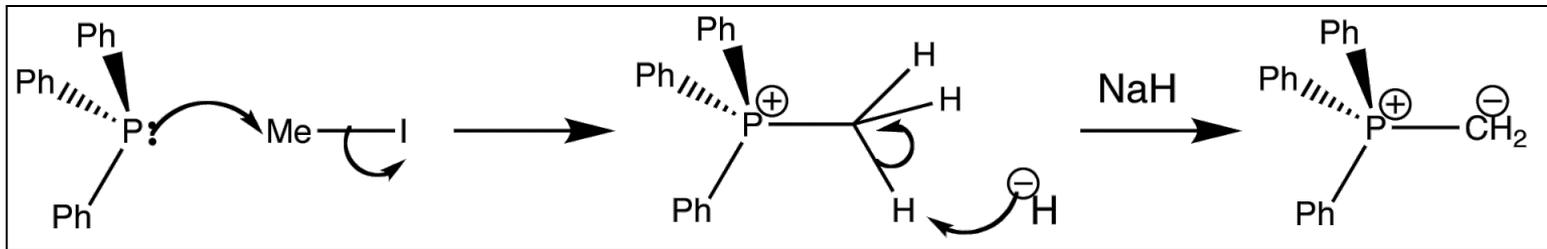

Αλκένια

Μέθοδοι παρασκευής

Δ. Αντίδραση Wittig

Επίδραση φωσφοροϋλιδίων σε καρβονυλικές ενώσεις, δηλαδή (αλδεΐδες ή κετόνες)

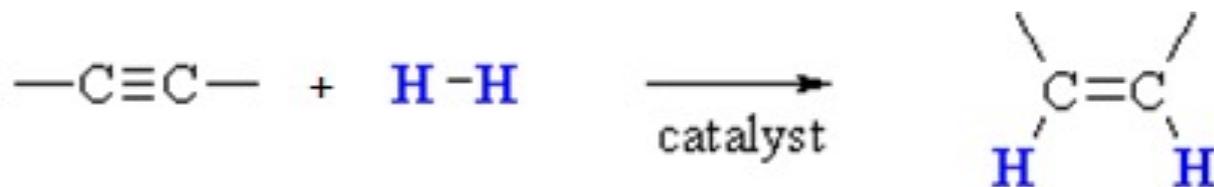

- Ένα μόνο αλκένιο, χωρίς παραπροϊόντα.
- Με κατάλληλη επιλογή πρώτων υλών συνθέτουμε το επιθυμητό αλκένιο.

Αλκένια

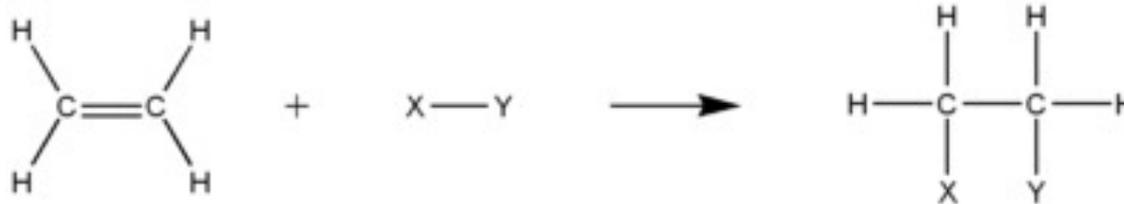
Μέθοδοι παρασκευής

Ε. Καταλυτική υδρογόνωση αλκυνίων

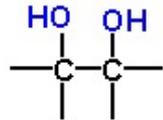

Αλκένια

Ιδιότητες

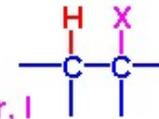
Υδροξυλίωση

KMnO₄

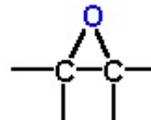
H-X

X = Cl, Br, I

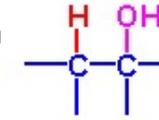

Προσθήκη
υδραλογόνου

epoxidation

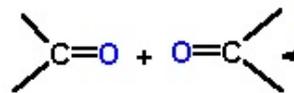

H₂O (H-OH)

Προσθήκη
νερού

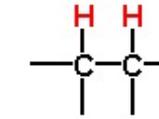
Οζονόλυση

O₃

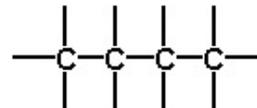
H₂

catalyst

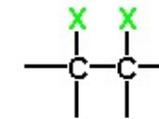
Καταλυτική
υδρογόνωση

polymerization

X₂

X = Cl, Br

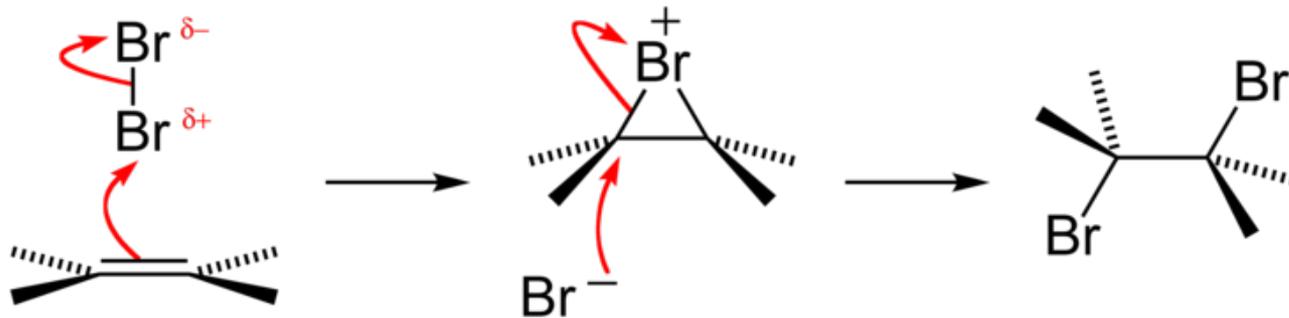
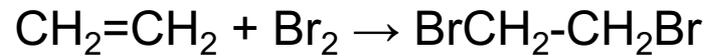

Προσθήκη
αλογόνου

Αλκένια

Ιδιότητες

Προσθήκη αλογόνου

Αριθμός ιωδίου : μέτρο του κορεσμού μιας λιπαρής ουσίας.
Δείκτης ποιότητας λιπαρής ουσίας.

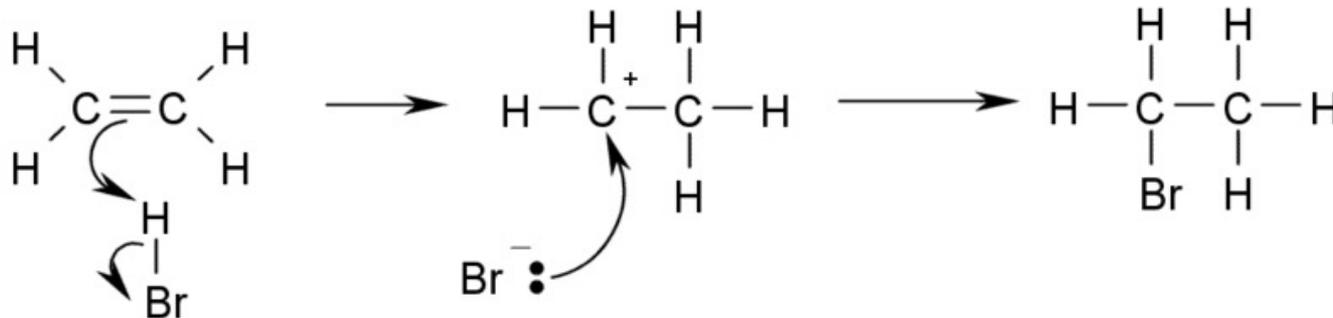
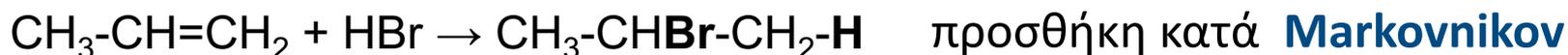
Δείκτης νοθείας φυτικών λιπών με ζωϊκά ή συνθετικά λίπη.

Αλκένια

Ιδιότητες

Προσθήκη υδραλογόνου

Κανόνας Markovnikov: κατά την προσθήκη HX σε διπλό δεσμό, το H προστίθεται στον άνθρακα του διπλού δεσμού που έχει τα περισσότερα H.

Αλκένια

Ιδιότητες

Οζονόλυση (οξειδωτική διάσπαση αλκενίων)

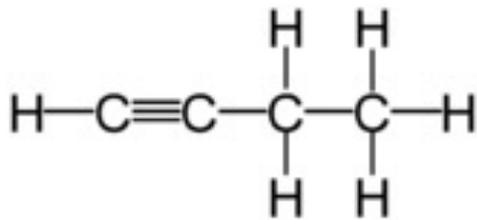
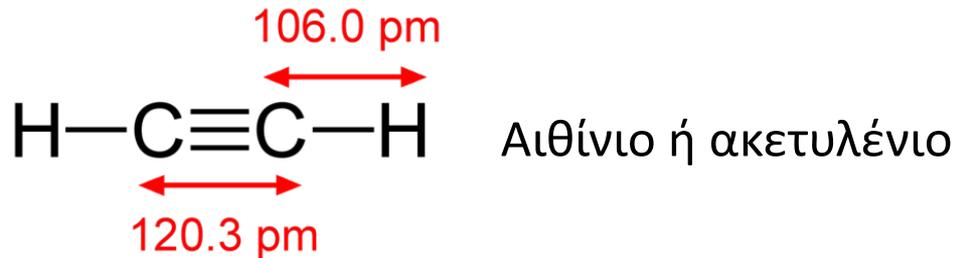

παρασκευή καρβονυλικών ενώσεων

- Αν υπάρχει H στους C του διπλού δεσμού → αλδεύδες.
- Αν δεν υπάρχει H στους C του διπλού δεσμού → κετόνες.

Αλκίνια

- Χαρακτηριστική ομάδα: τριπλός δεσμός
- Γενικός τύπος: C_nH_{2n-2} , $n \geq 2$

1-βουτίνιο

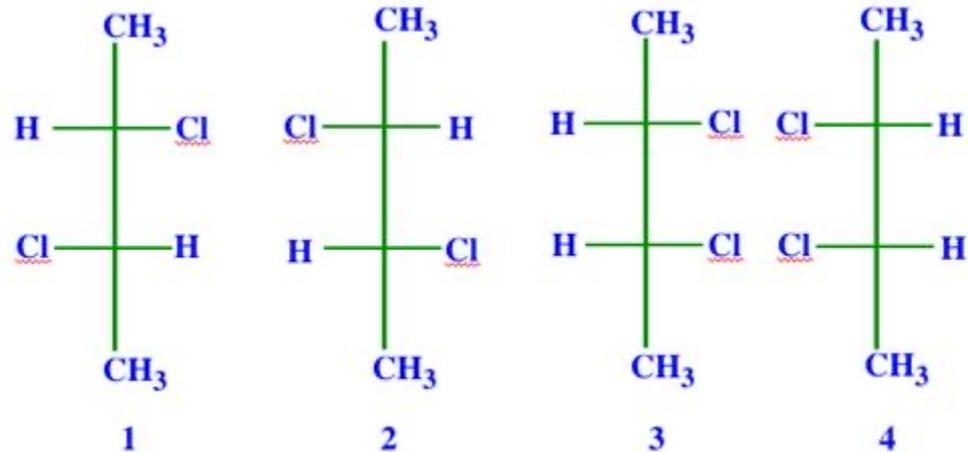

2-βουτίνιο

Αλκίνια

Μέθοδοι παρασκευής

Απόσπαση υδραλογόνου από 1,2 διαλογονίδια

Αλκίνια

Μέθοδοι παρασκευής

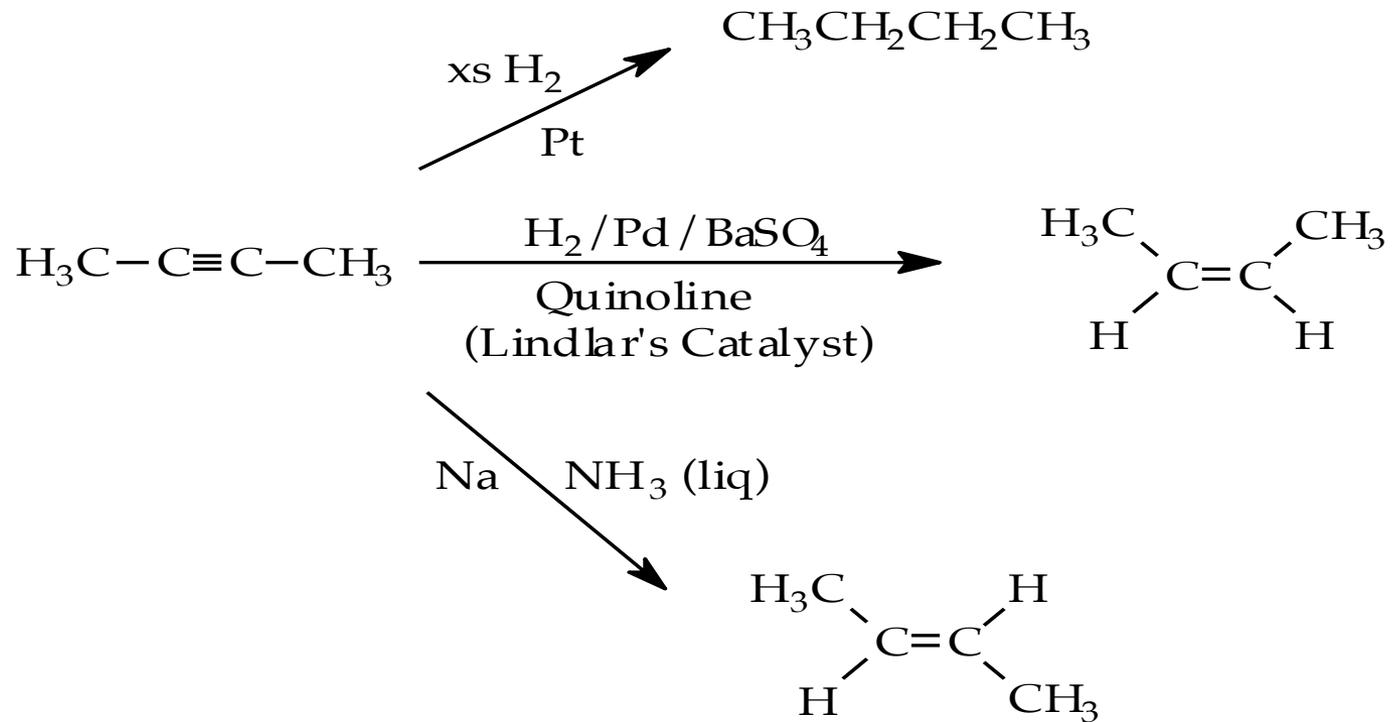
Με απόσπαση αλογόνων

Αλκίνια

Ιδιότητες

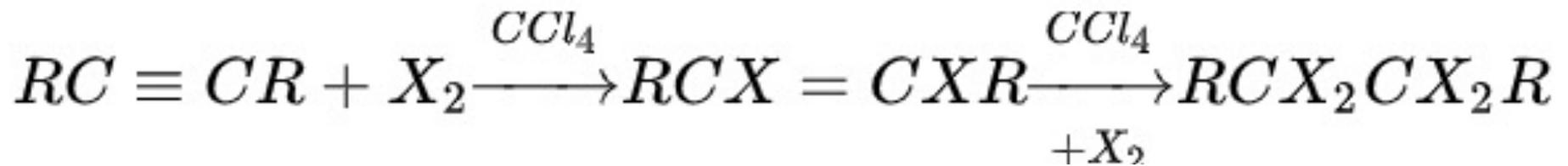
Καταλυτική υδρογόνωση

Αλκίνια

Ιδιότητες

Προσθήκη αλογόνου

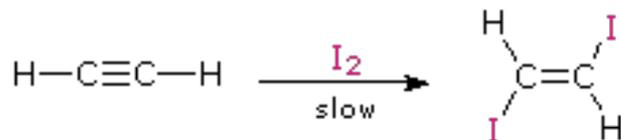
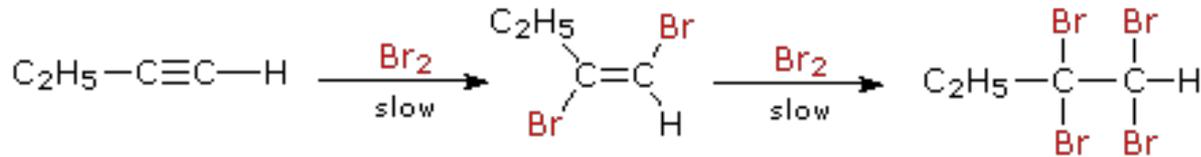
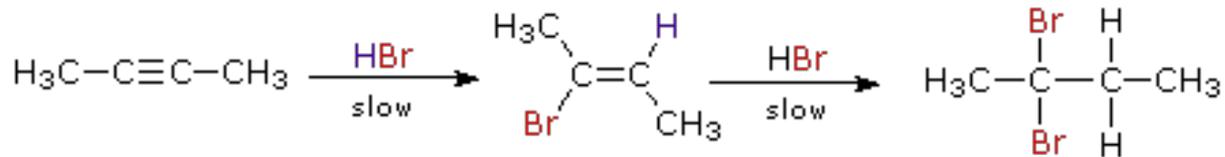
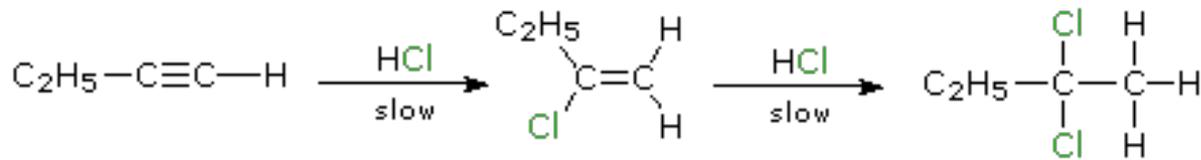

Αλκίνια

Ιδιότητες

Προσθήκη υδραλογόνου

Κανόνας Markovnikov: κατά την προσθήκη HX σε διπλό δεσμό, το H προστίθεται στον άνθρακα του διπλού δεσμού που έχει τα περισσότερα H.

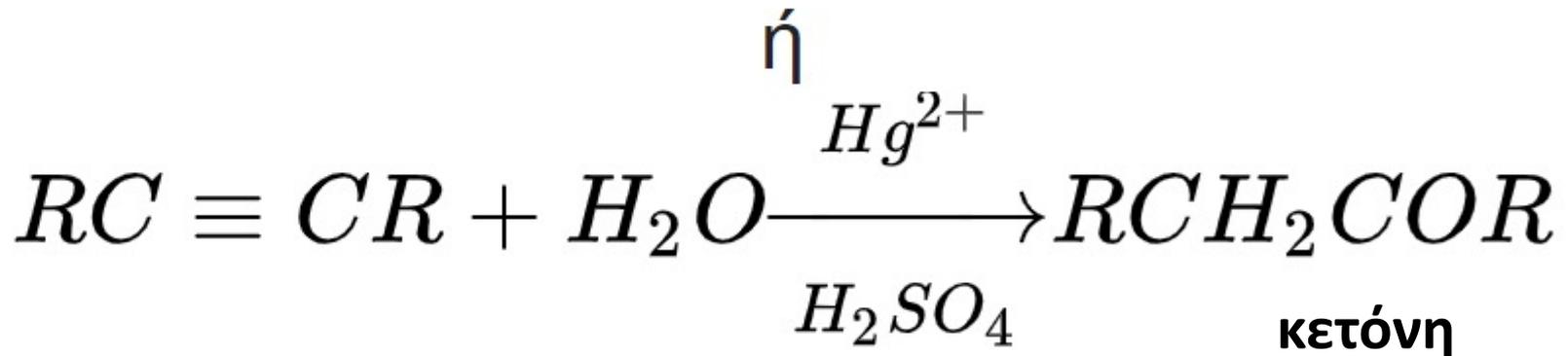
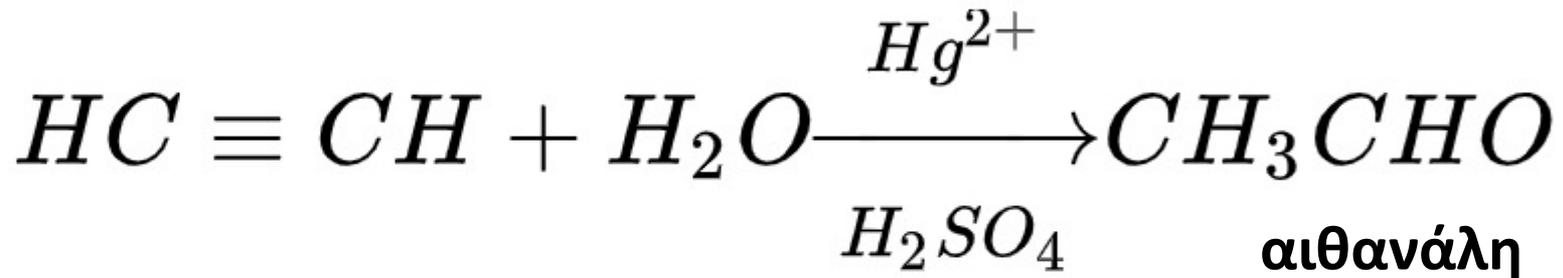

προσθήκη κατά **Markovnikov**

Αλκίνια

Ιδιότητες

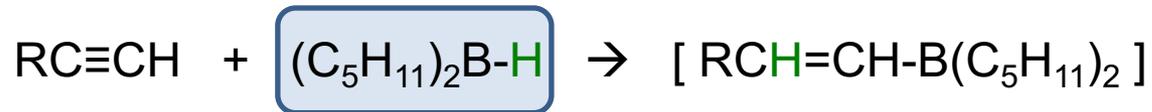
Προσθήκη νερού

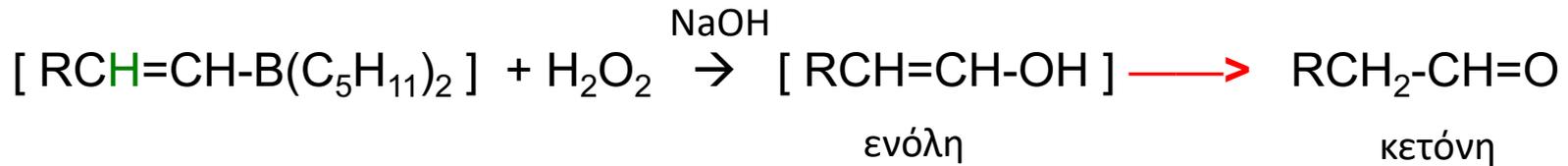
Αλκίνια

Ιδιότητες

Υδροβορίωση

βοράνιο

Αλκυλαλογονίδια

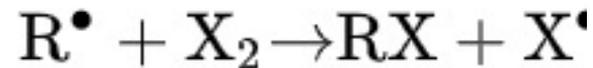
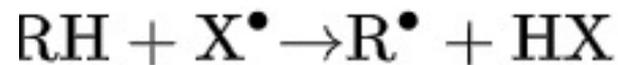
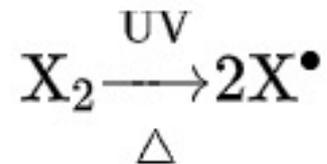
X αλογόνο

- φθόριο (F) **Φθοραλκάνια**
- χλώριο (Cl) **Χλωραλκάνια**
- βρώμιο (Br) **Βρωμαλκάνια**
- ιώδιο (I) **Ιωδαλκάνια**

Αλκυλαλογονίδια

Μέθοδοι παρασκευής

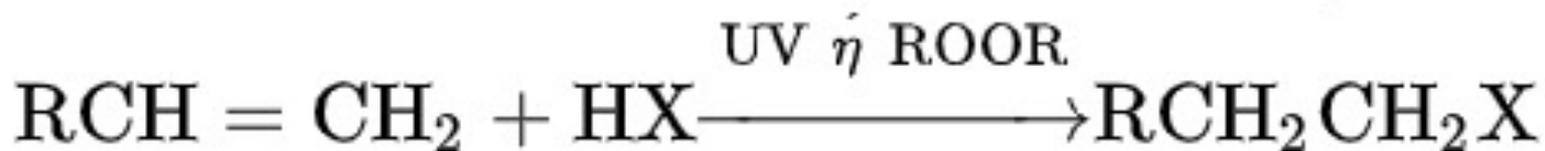
Από αλκάνια με αλογόνωση με ελεύθερες ρίζες

Αλκυλαλογονίδια

Μέθοδοι παρασκευής

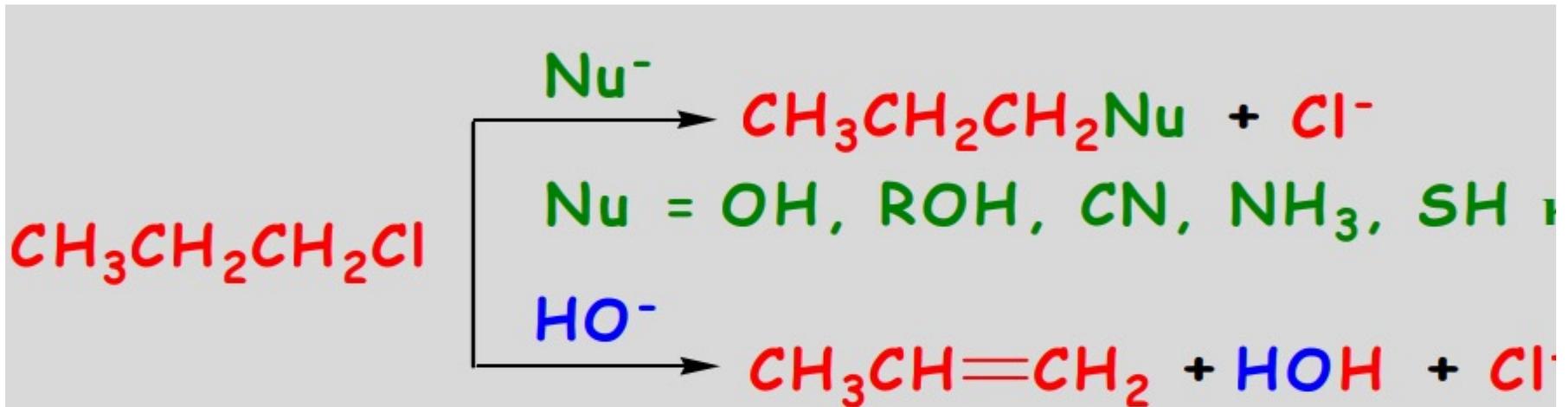
Από αλκένια με υδροαλογόνωση

Αλκυλαλογονίδια

Ιδιότητες

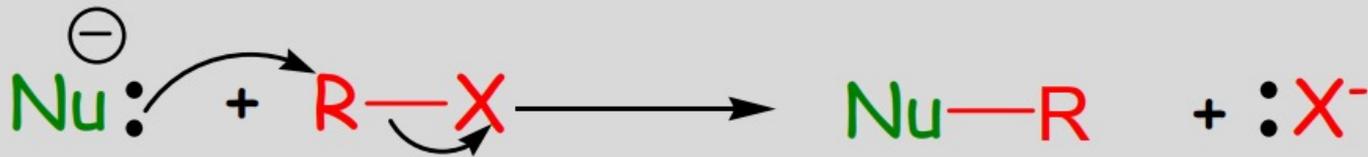
- ❖ Υποκατάσταση τους με πυρηνόφιλα αντιδραστήρια
- ❖ Αφυδραλογόνωση (απόσπαση) τους σε βασικό περιβάλλον

Αλκυλαλογονίδια

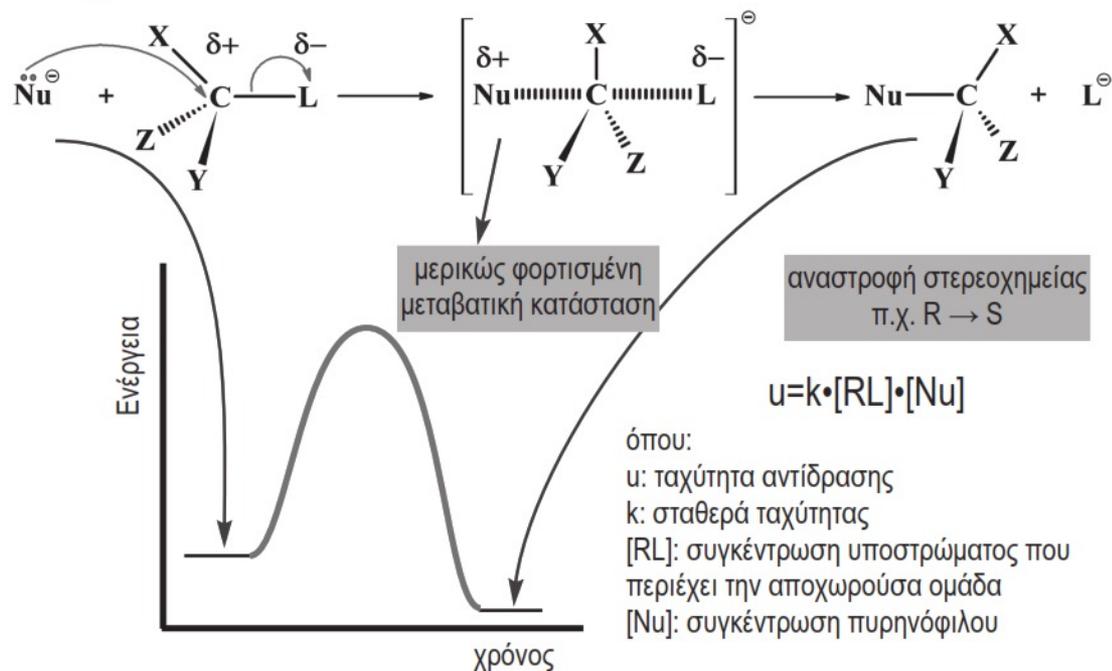
Ιδιότητες

Υποκατάσταση με πυρηνόφιλα αντιδραστήρια

Αλκυλαλογονίδια

Μηχανισμός S_N2

Σχήμα 12.1: Μηχανισμός S_N2

Η αντίδραση S_N2 εξαρτάται από

- ♦ το υπόστρωμα,
- ♦ το πυρηνόφιλο αντιδραστήριο,
- ♦ το διαλύτη,
- ♦ τη φύση της αποχωρούσας ομάδας και
- ♦ τη φύση του υποκαταστατών που συνδέονται με δεσμό στο άτομο που προσβάλλεται από το πυρηνόφιλο.

Αλκυλαλογονίδια

Μηχανισμός S_N2

Υπόστρωμα και πυρηνόφιλο

Η στερεοχημική παρεμπόδιση που προκαλείται από τους υποκαταστάτες στο άτομο που θα προσβληθεί από το πυρηνόφιλο, καθορίζει και την S_N2 πυρηνόφιλη υποκατάσταση.

Η σειρά δραστηριότητας στα αλκυλαλογονίδια (υπόστρωμα) είναι:

πρωτοταγή > δευτεροταγή > τριτοταγή

Αυξάνεται αντίστοιχα η παρεμπόδιση στην πυρηνόφιλη προσβολή από τα πρωτοταγή αλκυλαλογονίδια προς τα τριτοταγή.

Αλκυλαλογονίδια

Μηχανισμός S_N2

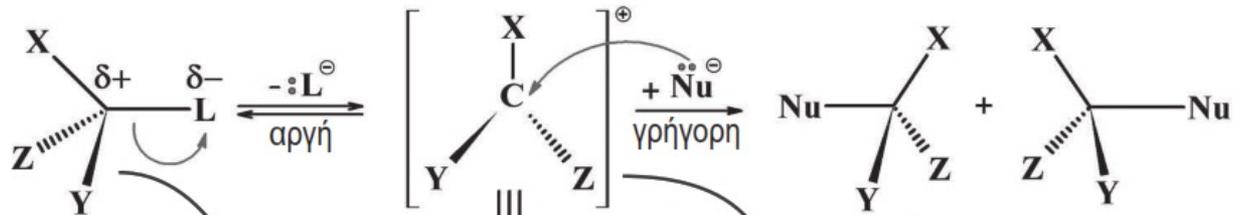
Είδος υποκαταστάτη και X το αλογόνο ως δυνητικά αποχωρούσα ομάδα	σχετική ταχύτητα
CH ₃ -X	30
CH ₃ CH ₂ -X	1
(CH ₃) ₂ CH-X	0,03
(CH ₃) ₃ C-X	~0

Σχετική ταχύτητα αντίδρασης στον S_N2 μηχανισμό.

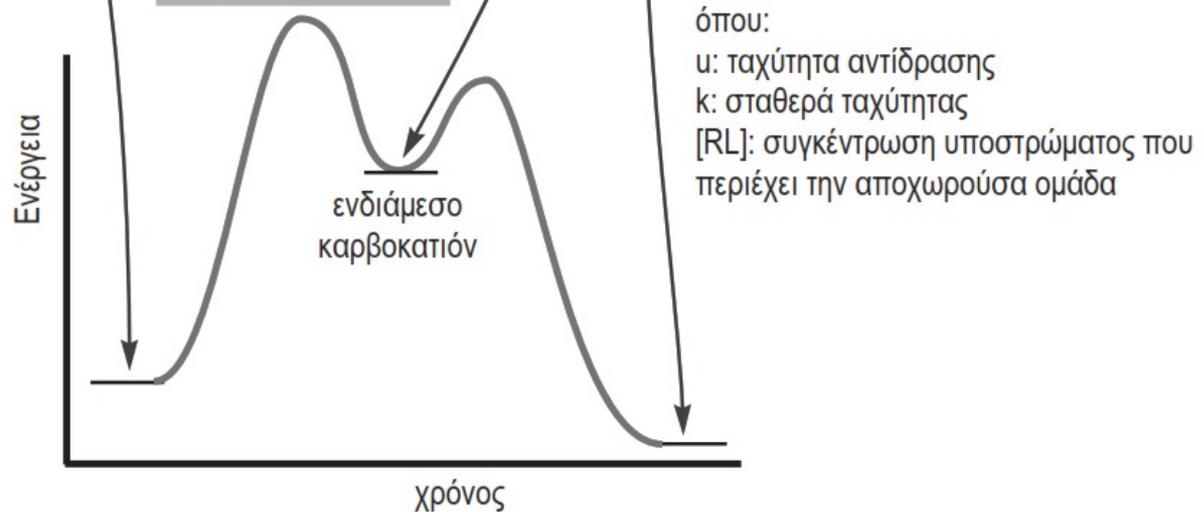
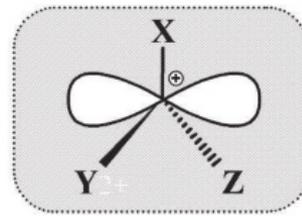
Οι **αλκυλομάδες** είναι **ηλεκτρονιοδότες** σταθεροποιούν μέσω επαγωγικού φαινομένου το θετικό φορτίο του σχηματιζόμενου καρβοκατιόντος.

Αλκυλαλογονίδια

Μηχανισμός S_N1

ρακεμικό μίγμα

Αλκυλαλογονίδια

Μηχανισμός S_N1

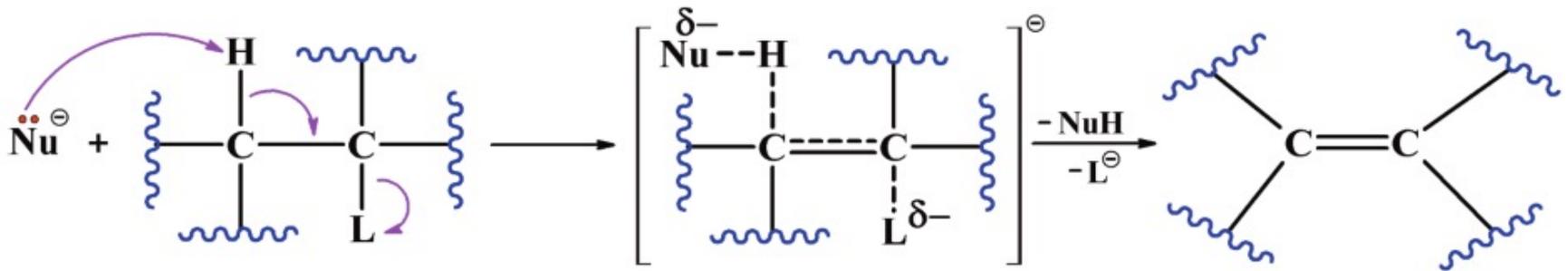
Είδος υποκαταστάτη και X το αλογόνο ως δυνητικά αποχωρούσα ομάδα	σχετική ταχύτητα
CH ₃ -X	1
CH ₃ CH ₂ -X	1
(CH ₃) ₂ CH-X	12
(CH ₃) ₃ C-X	1,2x10 ⁶

Στερεοχημική παρεμπόδιση και σχετική ταχύτητα αντίδρασης στον S_N1 μηχανισμό

Αλκυλαλογονίδια

Αφυδραλογόνωση (απόσπαση)

Μηχανισμός E2

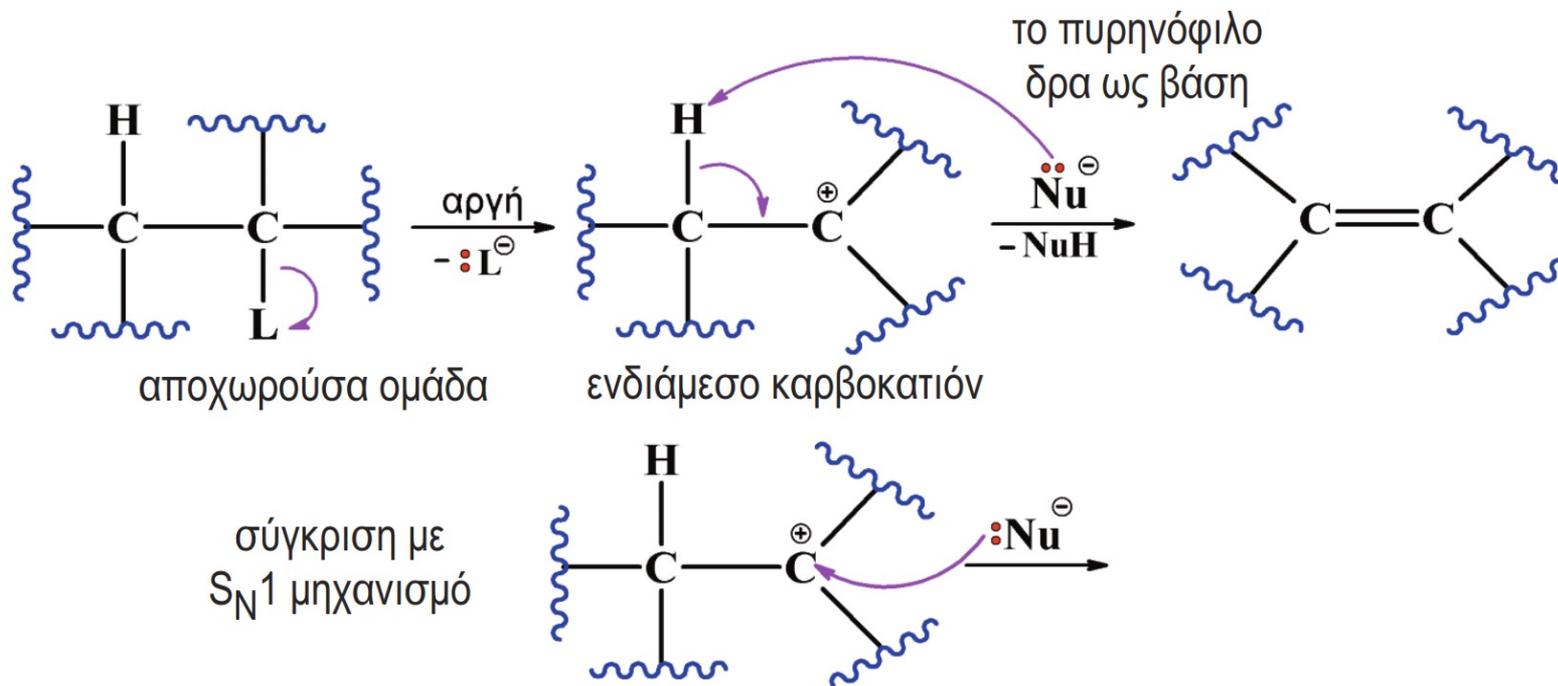

Όπως στον $\text{S}_{\text{N}}2$ μηχανισμό, η αντίδραση της απόσπασης μέσω μηχανισμού $\text{E}2$, διεξάγεται μέσω μίας υψηλής ενεργειακής μεταβατικής κατάστασης. Η αντίδραση απόσπασης δημιουργεί ένα π δεσμό σε ένα επίπεδο αλκένιο.

Αλκυλαλογονίδια

Αφυδραλογόνωση (απόσπαση)

Μηχανισμός E1

Όπως στον S_N1 μηχανισμό, η **απόσπαση E1** διεξάγεται μέσω **ενδιάμεσου καρβοκατιόντος**.